

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**

Van

Datum

2 juli 2024

Referentie

46898950

Bijlagen

3

Intern OCW afgestemd

DUO, FEZ

nota

Aanpak dalende studenten aantallen in het mbo

Aanleiding

Op de OCW-begroting is voor de jaren 2025 tot en met 2027 een bedrag van in totaal €90 miljoen beschikbaar voor de aanpak van dalende studentenaantallen in het mbo. De gewenste inzet van het budget hebben wij op hoofdlijnen met uw ambtsvoorganger besproken. Op basis van die bespreking hebben wij een voorstel gemaakt voor verdeling van het budget over de regio's met de grootste krimppogave. Met deze nota vragen wij u om een besluit te nemen over de verdeling van de middelen over de arbeidsmarktregio's die te maken hebben met de grootste daling van het aantal mbo-studenten. Verder vragen wij uw akkoord op een brief aan de Tweede Kamer.

Geadviseerd besluit

- Akkoord te gaan met de bijgevoegde startnotitie voor uitwerking van een regeling waarmee een bedrag van in totaal € 90 miljoen als aanvullende bekostiging aan mbo-instellingen met vestigingen in 11 arbeidsmarktregio's wordt verstrekt, volgens de verdeling in bijlage 1. De toekenning is onder voorbehoud van goedkeuring van een regioplan dat door de betrokken mbo-instellingen gezamenlijk wordt opgesteld.
- Akkoord te gaan met het informeren van de Tweede Kamer middels bijgevoegde brief door deze te ondertekenen.

Kernpunten

- De aanpak van dalende studentenaantallen vraagt maatregelen op de korte en lange termijn. De voorgestelde aanpak komt voort uit meerdere onderzoeksrapporten waaronder het Interdepartementaal beleidsonderzoek MBO en uit een interne ambtelijke verkenning. De aanpak komt overeen met de ambitie uit het Hoofdlijnenakkoord om onderwijsaanbod beschikbaar te houden binnen een redelijke reistijd.
- Op korte termijn willen we de regio's ondersteunen waar de impact van dalende studentenaantallen het grootst is. Hiermee beogen we een kwalitatief goed en divers mbo-aanbod beschikbaar te houden, binnen redelijke reisafstand voor de student, waarmee de (regionale) arbeidsmarkt goed wordt bediend. De mbo-instellingen met vestigingen in deze regio's kunnen d.m.v. een regeling een bijdrage krijgen voor de kosten die samenhangen met het instandhouden van het mbo-aanbod.
- De Commissie Macrodoelmatigheid MBO (CMMBO) heeft onderzoek laten doen naar de gevolgen van dalende studentenaantallen in krimpregio's voor de toegankelijkheid, kwaliteit en doelmatigheid van het mbo-aanbod. Hierover

heeft zij advies uitgebracht. De adviezen van de CMMBO zijn meegenomen in de aanpak uit de startnotitie.

- Belangrijke elementen van de voorgestelde aanpak zijn:
 - Een regionale focus, gericht op het mbo-aanbod dat aantoonbaar relevant is voor de sociaal-economische ontwikkeling of de leefbaarheid van een krimpregio.
 - Het stimuleren van regionale samenwerking, de plannen gaan uit van samenwerking tussen mbo-instellingen in plaats van onderlinge concurrentie om studenten. Deze aanpak sluit ook aan bij de aanbeveling uit het interdepartementaal beleidsonderzoek mbo van mbo-instellingen regioplannen te vragen waarin afspraken worden gemaakt over het onderwijsaanbod.
 - Scherpe keuzes over welk regionaal onderwijsaanbod er voor studenten beschikbaar moet blijven op welke locatie en over de vraag welke mbo-instelling dat aanbiedt. Impact op de reistijd van de verschillende groepen studenten is daarbij een belangrijk aandachtspunt, dit geldt in het bijzonder voor entree- en niveau-2-studenten.
 - Mbo-instellingen betrekken hun regionale partners (waaronder vo en ho en regionale overheden en bedrijfsleven) bij de keuzes over het aanbod dat voor de regio het meest van belang is.
 - Uitvoering van de regeling door DUO en beoordeling van de regioplannen en besluitvoering door u.
 - De Commissie Marcodoelmatigheid mbo (CMMBO) is bereid om een rol te spelen bij de uitvoering van de regeling, en kan bijvoorbeeld de regio's in het voortraject adviseren en feedback geven op de conceptplannen.
 - Samenwerkende instellingen dienen éénmaal een plan in bij aanvang (Q1 2025). Na goedkeuring ontvangen zij voor de duur van de regeling de aanvullende bijdrage.
- Voor de selectie van regio's is gekeken naar de prognoses van het aantal woonachtige mbo-studenten in arbeidsmarktregio's in de periode 2023-2033. Vervolgens is de norm gehanteerd dat de krimp in deze periode twee keer groter moet zijn dan de landelijke gemiddelde krimp.
- Voor de samenwerkingsverbanden van instellingen uit de geselecteerde regio's is het wenselijk dat vooraf duidelijk is op welk bedrag aanspraak kan worden gemaakt. De regionale samenwerkingsverbanden kunnen daardoor gericht met voorstellen komen die aansluiten bij het beschikbare bedrag. Het beschikbare bedrag is bepaald op basis van 1) het aantal mbo-studenten dat in een bepaalde regio woont en 2) de absolute omvang van de daling van dit aantal studenten. Hierdoor kunnen de regio's in een drietal groepen worden ingedeeld. Voor de verdeling van het budget wordt vervolgens een staffel voorgesteld, zie hiervoor ook bijlage 1.
- In de brief informeert u de Kamer over uw voorgestelde aanpak op het gebied van dalende studentenaantallen. Het eerder benoemde advies van de CMMBO

gaat over meer dan alleen de aanpak op krimp. Het gaat breder over de rol van de regio in het opleiden voor de arbeidsmarkt van de toekomst. U benoemt in uw brief dat u hier op terug komt in de Kamerbrief over de monitoring van de Werkagenda en Stagepact. In die brief kondigt u aan dat u in het najaar komt met een aanpak op het opleiden voor de arbeidsmarkt van de toekomst.

- De aanpak van dalende studentenaantallen vraagt ook om aanpak op de lange termijn. De krimp zet naar verwachting door tot ongeveer 2040. De regeling is tijdelijk (2025 t/m 2027) en kan dienen als overbrugging naar een structurele oplossing. In de jaren dat de regeling loopt wordt gewerkt aan een structurele oplossing om in alle regio's een kwalitatief goed en divers mbo-aanbod beschikbaar te houden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door middel van een herziening van de bekostiging van de mbo-instellingen of een structurele regeling voor instandhouding van beroepsonderwijs in krimp- of dunbevolkte regio's. Voor de aanpak op de lange termijn gaan uw ambtenaren de komende tijd met u in gesprek.

Toelichting

Vervolgstappen

- Als u akkoord bent met deze aanpak worden de instellingen in de gekozen regio's geïnformeerd over de het bedrag waarop ze aanspraak kunnen maken, en over de belangrijkste randvoorwaarden die aan een regioplan worden gesteld. De instellingen kunnen dan samen met hun regionale partners starten met het opstellen van de plannen.
- Parallel daaraan stellen uw ambtenaren een regeling op voor de inzet van het budget, met daarin de eisen aan besteding van het budget. Planning is om de regeling eind 2024 te publiceren. Medio 2025 worden de plannen ingediend en beoordeeld.

Politieke context & krachtenveld

- Tijdens het commissiedebat over het mbo in de Tweede Kamer op 16 april jl. heeft uw voorganger toegezegd de Kamer voor de zomer '24 te informeren over de inzet van de beschikbare € 90 miljoen. Tijdens het commissiedebat was er ook aandacht voor structurele aanpassing van het bekostigingssysteem.
- De voorgestelde aanpak sluit ook aan bij de kabinetsbrede aanpak Elke Regio Telt dat als doel heeft om de brede welvaart te versterken in alle regio's. Tien van de elf regio's uit bijlage 1 zijn ook in beeld bij de gebiedsgerichte aanpak die onder regie van BZK nu wordt uitgewerkt.
- De uitgangspunten van de regeling en selectie van mogelijke regio's zijn in de afgelopen maanden besproken met meerdere mbo-instellingen die te maken hebben met dalende studentenaantallen. Ook is het voorstel geagendeerd op een ledenraadpleging van de MBO Raad. De voorgestelde uitgangspunten kunnen op hoofdlijnen rekenen op hun steun.

Datum
2 juli 2024

- We zien een belangrijke rol voor de MBO Raad en de besturen van de mbo-instellingen om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor een goed en toegankelijk mbo-aanbod in alle regio's. De (regionale) krimp is niet alleen een probleem voor de lokale bestuurders, de sector dient hier gezamenlijk verantwoordelijkheid voor te nemen en bij te dragen aan duurzame oplossing.

Bijlage 1 Verdeling krimpbudget over arbeidsmarktregio's

Verdeling budget over de arbeidsmarktregio's					
		2023	2033	Krimp	Staffel
	Krimp 2x groter dan gemiddelde	Aantal studenten op basis van woonplaats			
Klein	Rivierenland	7.165	6.375	-790	€ 5.000.000
	Midden-Limburg	6.122	5.351	-771	€ 5.000.000
	Noord-Limburg	7.645	6.697	-948	€ 5.000.000
Middel	Zeeland	10.513	9.258	-1.255	€ 8.000.000
	Drenthe	10.051	8.341	-1.710	€ 8.000.000
	Achterhoek	9.856	8.019	-1.837	€ 8.000.000
	Zuid-Limburg	13.032	11.345	-1.687	€ 8.000.000
Groot	Noord-Holland Noord	19.554	17.392	-2.162	€ 10.750.000
	Friesland	22.082	19.474	-2.608	€ 10.750.000
	Twente	20.878	17.966	-2.912	€ 10.750.000
	Groningen	22.786	20.038	-2.748	€ 10.750.000
		149.684	130.256	-19.428	€ 90.000.000